Ч. 232 Субота 17 (29) жовтня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация**: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(З Ради державної. — Ревізия процесу Драйфуса.)

На вчерашнім засіданю палати послів відчитав президент Фукс письмо краєвого суду в Кракові домагаюче ся виданя пос. Дашиньского. Відтак відповів міністер судівництва Рубер на інтерпеляцию в справі австрийского правительства фабрикациї оружия. Міністер заявив, що прокураториѧ державна не застановила слідства і оно дальше тревае. Поки що міністер не може подати близших подробиць о висліді слідства. Пос. Лехер вніс, аби над тою відповідию отворено дискусию, але то внесене відкинено. Дальше відповів міністер судівництва на інтерпеляциї пос. Поповского в справі неправильностий при уложеню ґрунтових книг в деяких частях Галичини і зазначив, що деякі неправильности дійстно істнують і в тій справі заряджено слідство, а по єго окінченю міністерство предложить палаті проект дотичного закона. — Відтак слідувало відчитане ряду внесень і інтерпеляций. Пос. Кінман ставить внесене, аби отворено дискусию над відповідию міністра торговлі в справі обороту млива. Відтак приступила палата до порядку дневного. Першою точкою був вибір 12 членів трибуналу державного. По довершеню вибору приступає палата до другої точки дневного порядку т. є. до дискусиї над відповідию президента кабінету в справі джуми. Перший забрав голос антисеміт Ґреґоріґ і закидав властям, що поступали легкодушно. В дальшій промові нападав жидів і проф. Нотнаґля, котрий — після него — єсть чоловіком неспосібним і єго повинно ся викинути з університету. По нім забрав голос міністер просьвіти, котрий заявив що не бачить ніякої потреби обмежуваня наукових розслідів. Подібні заведеня для епідемічних розслідів в инших містах: в Берлині, Петербурзї і ин. мають таке саме положене як у Відни. Вибудоване окремих будинків не мало би цїли. Впрочім у Відни заборонено поки що розслідів бактериольоґічних. Промавляло ще кількох бесїдників, з між котрих антисеміти остро виступали против правительства. Дискусия закінчила ся о 6-ій годині вечером. Слідуюче засїдане нині.

Вчера розпочав касацийний трибунал розправу над процесом Драйфуса. Перед палатою судовою зібрало ся множество публики, однако демонстрациї не було. На годину перед розправою саля була переповнена. Між публикою була й жінка Драйфуса. Засїдане розпочало ся перед 1-ою годиною. Забрав голос референт Бард. Він оповів історию справи, засуд Драйфуса, заходи коло ревізиї процесу, справу Естергазого і самоубийство Генрі'ого. Сказав, що імовірно всї мотиви в поданю Драйфусової о ревізию процесу правдиві, бо именно ославлене „бордеро“ не було писане рукою Драйфуса. Загальну сензацию викликала та часть промови Барда, де він сказав, що полковник Паті де Клям розминув ся з правдою, говорячи, немов би Драйфус признав ся до вини. Сам міністер судівництва сконстатував то в письмі до касацийного трибуналу. В листі Естергазого до Паті де Кляма єсть також доказ, що „бордеро“ не писав Драйфус. Дальше виказував бесїдник ріжницю в ореченю знатоків письма з р. 1894 і 1897 і остро осудив виступлене сьвідків войскових в процесї Золї, говорячи, що скоро раз видано засуд без доказів, то відтак підроблювано умисне документи, аби оборонити себе. Закінчив внесенєм, аби перевести ревізию процесу. Слїдуюче засїдане трибуналу відбуде ся нині.

Джума.

Про сю страшну недугу писало ся в нашій часописи вже раз обширнійше, а то в часї джуми в азийскі. Росиї 1894 р.; однако з огляду, що джума появила ся тепер близько нас, бо у Відни, і зацікавила цілу Европу, та що найде ся богато таких читателів, що не мали ще нагоди читати про сю пошесть, то подаємо тут статю, яку помістила ґазета: Przegląd lekarski, обговорюючи джуму з огляду історичного і що до єї сути.

Джума, звана у нас помором, або моровою заразою, знана була від давна у всїх народів Азиї і Европи. Після грецкого історика Тукидида, привезено джуму в другім роцї пельопонезкої війни (430 р. перед Хр.) з Етиопиї на кораблях до Пірею. Пізнїйші писателї описують ту пошесть в ріжних краях. Єї опис подає в р. 588 Ґреґор де Тур в Марсилиї. В VII, VIII, IX і X віцї лютила ся джума у Византиї, Римі, Франциї і Німеччинї. В XI віцї описує ту заразу польский історик Длуґош. Она була тоді в Києві, де 1090 року за два тижднї померло 7000 осіб. В XII і XIII віцї ширила ся по Греции і Сириї та нищила войска хрестоносцїв. В роцї 1221—1224 вимирають на джуму на Руси і в Польщи цїлї села і міста. В роцї 1242—1243 знищила войско француского короля Людвика, що й сам помер на ту хоробу. В рр. 1347—1352 помір ширить ся по цїлій Европі без перерви. Від того аж суспіль-

5)

СТОЛІТНІ РОКОВИНИ

відродженя україньско-рускої літератури.

(Конець).

5. Кілька гадок на часі.

В попереднім фейлетонї я подав коротенький огляд нашої лїтератури від Котляревского по нинїшні часи і то в більшій части лише поназивав письменників, аби їх пригадати публиці. Не треба й казати, що про кождого з них можна написати далеко більше — не даром же Ом. Огоновский кількох грубих томів потребував на історию лїтератури. Але я подав свій короткий огляд на те, аби потім поставити моїм читачам питанє: чи богато читали ви творів сих письменників, що я їх вичислив? Правда, що мало, або й зовсїм не знаєте їх?

Отож то й є!

Але було би нерозумно докоряти вам за се; — нас так майже всїх виховали, що ми до лїтератури не дуже цікаві і она обходить нас мало. Так нас виховують дома і все клеплють нам в голову, що школа і наука тілько на то, аби вміти заробити на хлїб, а що хлїба не дає, то не розумне. Таке дають нам звичайно і публичне вихованє, правда троха ширше, бо вчить дбати не лиш про себе, але і про нарід, але все таки одностороннє; н. пр. до політичної борби все нас заправляють, як войско і в компанії і в полку і на маневрах — вічах та виборах; а на то не звертають найбільшої уваги, що чесна, осьвічена і патріотична руска родина — то головна підстава народу. Правда, ваша суспільна робота має вкінци дати корисні обставини, щоби могли повставати такі рускі родини, але старяючись о ті обставини для будучих поколїнь, нам годї забувати і про теперішні поколїня. А в теперішні поколїня вповно за мало віри в себе і своє значінє; теперішні наші родини, хоч і говорять по руски, але ще далеко не всї мають національну сьвідомість, мають се патріотичне почутє, що вяже родини в один нарід. Адже-ж міліони наших селян говорять також по руски, і в нас і в Росиї, і проте люди з нами не рахують ся так, як з иньшими народами. Нам треба науки не лише для хлїба, але і длятого, щоби она піднеcила нас до вершин сьвідомого народу; нам треба патріотичних руских родин, котрі би знали і поодиноко і всї разом, що нарід стоїть **на них**, як на ґранітовій основі, а не на кім иньшім.

Історія нашого народу за остатну сотню лїт навчила нас дуже добре, кілько ми стратили через те, що не було в нас сьвідомих руских родин; дїти виховувано без уваги на то, що з них же мають бути пізнїйше члени народу, і з них вийшли люди, байдужі до добра загалу; аби їм добре було, то нехай і міліони гинуть марне. В Росиї не лише з вини обставин, але і з вини несьвідомих батьків і материй дійшло до того, що там майже нема тепер інтеліґентних україньских родин; на Буковинї, де преці є конституция, лише байдужність і несьвідомість рускої інтеліґенциї позбавила нас соток родин на користь Волохів; так само стало ся і на Угорщинї. Хтож тому винен? Правда, винні нераз дуже тяжкі обставини, але безперечно винна також і родина. На Поляках в Росиї маємо доказ, що хоч їм Росияни не дають польских шкіл, де би дїти могли вчити ся по свому, а проте сам дім, сама родина держить ті дїти при народі — і ренеґатів між ними трафляє ся дуже мало. А в нас? — греблї можна гатити перекинчиками.

На весні сего року обходили ми ювилей наданя конституциї, або — як то в нас називали, щоби нарід лїпше розумів: скасованя панщини. І в цїлім краю сьвяткував нарід се сьвято. Притім пригадували, що саме тому 50 лїт збудили ся і відродили ся галицкі Русини, отже були то і 50-лїтні роковини відродженя галицкої Руси. Що правда, відродили ся ми тому 50 лїт в Галичинї, але зараз і стали калїками на очи і на ноги; ані ми сьвіта божого не бачили, як треба, анї не могли іти скоро тою дорогою, яку вже нам показав Котляревский і Шашкевич. Із сего калїцтва мусимо лїчити ся ще й нинї, бо сам ювилей відродженя галицкої Руси показав нам найлїпше, що ми ще не цїлком здорові. На віч. у Льво-

ний лад захитав ся. Серед помору писав тоді Італїянець Боккачіо розпустні повістки, аби потішити наполоханих людий. В самій Фльоренциї числено 100 тисячів трупів. В роцї 1360 умирає в Кракові 20.000 людий, а в роцї 1386 в Смоленьску зі всїх мешканців лишає ся всего на всего 10 душ при житю. Краків вилюднював ся кілька разів в наслїдок джуми. Було то на пр. в 1472 роцї; в роцї 1548 після лїтописи Бельского, умерло в Кракові знов 20.000 людий, а в р. 1650 звиж 10.000. Після сучасних сьвідоцтв повставали зарази джуми найчастїйше в наслїдок голоду, по війнах, та по спустошенях від саранчі. Писатель Вайнерт так описує початок одної такої пошести: „В роцї 1590 саранча упала на Руси на 2 лікті заввишки. Зголоднїлий нарід, наївши ся хлїба з бурянів і листя дерев, пухнув і умирав по 3—5 днях. Помір приходить звичайно від сторони Туреччини і Азиї. Коли від кількох лїт та пошесть не показувала ся в столици, хоч по Литві і цїлій Польщи лютила та мимо того, що по погромі під Цецорою (1620) та в наслїдок війни з Туреччиною (1620—1622) богато народу схоронило ся до Варшави, тоді на подяку Найвисшому, за той очевидний доказ ласки, вдячне місто жертвували 200 золотих польских яко капітал, і лямпу з чистого срібла для катедри сьв. Івана у Варшаві, з обовязком відправляти службу Божу кождого вівтірка“.

В XVI. столїтю видко перші змаганя, аби пошесть спинити. Венеция 1604 року завела кварантани для заражених кораблїв, а вже 1580 року лїкар Массария заводить шпиталї і шопи для недужих. В XVIII. і XIX. столїтю джума вже менше ширить ся завдяки чим раз лїпших і строжших приписів осторожности. Тепер виступає помір головно лиш в Єгиптї, Сириї і Туреччинї. В роцї 1811 в Царгородї померло за 6 місяців 200.000 людий. В р. 1813 був ще помір в Бесарабії, Одесї і Херсонї. Тепер джума не ширить ся по цивілїзованих краях Европи, бо то недуга, що повстає там, де найбільша нечистота і де люди не держать ся приписів гиґієни. Послїдний раз в Европі появила ся она в 1878 роцї по росийско-турецкій війнї, занесена войском з Азиї, але тоді обмежено єї лиш на село Ветлянку над Волгою і чотири присїлки та скоро цїлком придушено.

Джума обявляє ся передусїм запаленем лїмфатичних судин, до чого в тяжших случаях приходить і запалене легких. По зараженю в $4^1/_2$ до 6 днів недуга вибухає з цїлою силою. Появляє ся нагле горячка і пухнуть пахвини, звичайно лиш коло одної ноги, рідко під пахою, а ще рідше на шиї, карку, або в инших околицях тїла. Недужий умирає в 3 до 5 днів. Коли боляк пукне, недуга треває довше і не раз хорий подужає. Загально умирає на сто недужих 80 до 90. Джумою можна заразити ся лише через дїткнене, а не через воздух. Заражене відбуває ся через шкіру і уста. Розслїди виказали, що найчастїйшим жерелом закаженя єсть ропа з боляків і харкотине. На джуму гинуть також і зьвірята, як вівцї, рогата худоба, безроги, щурі і миши, а навіть комахи. отже всї они можуть розносити заразу. З охоронних средств найлїпше єсть відокремлене недужих і десінфекция відходів.

Причину джуми медицина вже розпізнала. Заразок єї відкрив др. Єрсен, ученик Пастера. Єрсена вислало 1894 року французке правительство до своїх кольонїй в Тонкинї, де в тім роцї вибухла була пошесть. Пошесть лютила ся тодї і в сусїдній Хінї, а в місті Кантонї до 6 тиждни̂в померло на неї 60 тисяч людий. Тодї то викрив Єрсен джумову бактерию.

Другим кроком поступу медицини було викрите противджумової сировицї, отже лїчничого средства. По виплеканю за посередництвом щіпленя джумових бактерий, застрикує ся єї зьвірятам, які показали ся відпірними на заразок. Инші розслїдники (як др. Хавкин) застрикують просто токсину, т. є. труючу материю бактерий, по убитю самих бактерий в наслїдок огріваня до 65°. Сировиця з крови тих зьвірят, котрі показали ся відпірними на джуму, застрикнена иншим зьвірятам робить їх також відпірними. Відкрите противджумової сировицї довершив Єрсен спільно з дром Кальметом в інститутї Пастера і в роцї 1896 робив перші проби на хорих. З 26 хорих, котрим застрикнено сировицю, померло 2, прочі подужали. Після опису Єрсена дїлане сировицї єсть дуже сильне. Грізні обяви уступають по кількох годинах, а боляки розходять ся скоро. Коли щіплене розпочав третого дня недуги, мусів давати два і три рази більше сировицї (40—60 цм.); в початку недуги вистане 20—30 цм. Однако досн не здобула собі сировиця загального признаня, бо деякі лїкарі не признають їй цїлющих прикмет.

Новинки.

Львів дня 28-го жовтня 1898.

— **Відзначеня.** Є. В. Цїсар надав найвисшою постановою з дня 23 жовтня с. р. звичайному професорови львівского університету дрови Тад. Пилятови титул радника Двора з увільненем від такси.

— **З львівского унїверситету.** Є. Е. п. Міністер віроісповідань і просьвіти покликав на членів львівскої ц. к. іспитової комісиї для кандидатів учительских при ґімназиях і школах реальних надзвичайного професора львівского унїверситету дра Ол. Колесу яко іспитуватеся з язика і лїтератури рускої, приватного доцента дра Данииа для педаґоґії і доцента дра Едв. Порембовича для язика і лїтератури француской.

— **Перенесеня.** П. Намістник переніс повітового комісаря Ад. Лїщиньского з Самбора до Рави, а концептового практиканта ц. к. Намістництва Володислава Хилиньского зі Львова до Самбора.

— **Іменованя.** Президия ц. к. краєвої Дирекциї скарбу іменувала ад'юнкта технїчної скарбової контролї Алекс. Савицкого контрольором технїчної контролї скарбової в IX. кл. ранґи.

— **З кругів нотариальних.** П. Мінїстер судівництва переніс нотаря Фр. Шелевского з Тисьмениці до Грималова, а Ант. Шіллера з Потока Золотого до Тисьмениці.

— **Джума у Відни.** Доглядачка Пеха, котрої стан здоровля все дуже грізний, жиє ще, єсть цїлком притомна і має мірну горячку. Всї инші особи в ізольованім павільонї мають ся добре. До помочи дрови Пехови, що вже 8 днів без перерви робить службу і єсть дуже утомлений, додано дра Маєра і Кнепфельмахера. — Супротив того, що в загальнім шпитали не було вже більше нїякого підозріного случаю, а речинець лїкарскої обсервациї осіб давнїйше підозріних кінчить ся з днем 30 с. м., постановила комісия санїтарна привернути загальний рух і цїлковиту службу в загальнім шпитали від понедїлка, очевидно лише в такім случаю, коли не стане ся нїчого надзвичайного, бо то могло би вплинути на зміну згаданої постанови.

— **Дефравдациї.** Перед львівским трибуналом судиїв присяжних станули Михайло Фірут, війт з Цївкова в чесанівскім повітї, касиєр тої-ж громади Гаврило Маркевич і манїпуляцийний урядник чесанівскої повітової ради Станислав Ґебавер, обжаловані о спроневірене громадских гроший. Фірут спроневірив 190 зр., а Маркевич 116 зр. в часї урядованя від 1893 до 1896 р. Що-до Ґебавера, то він був виделеґований повітовою радою до Цївкова, щоби визначити з тамошного лїса дерево на будову школи, а часть попадавшого дерева продати і тими грішми покрити кошти будови школи. Ґебавер справив ся знаменито; дерево продав понизше половини вартости, просто за безцїн, а гроші сховав собі! Люстратор Абанкур, викривши дефравдацию Фірута і Маркевича, дав був їм рік часу на упорядковане недоборів і аж по роцї віддано справу прокураториї. Тогди вийшло на верх і спроневірене Ґебавера. До роз-

---

ві били студентів за то, що ті не могли розібрати у своїй голові, як можуть сьвяткувати відроджене Руси дві партиї, що цїлком інакше розуміють се відроджене і хотїли би повести єї зовсїм противними дорогами.

Ну, але стало ся і се вже не верне ся. Тепер маємо иньший ювилей, ще більший як той на веснї, не 50-лїтний, а 100-лїтний, не самої Галицкої Руси, а цїлого україньско-руского народу. Розуміє ся, що сей ювилей далеко важнїйший від того на веснї, хоч би для того, що він обходить нас усїх від Сяну по Дон, від Карпатів по Кавказ. Сей ювилей так само народний, бо то сьвято народної мови; се також сьвято селян, бо они то переховали під своїми стріхами ту мову, якою друкують ся наші книжки від сто лїт. І що-ж ми бачимо при тім ювилею? В Галичинї нема такого одушевленя до него, як до ювилею скасованя панщини, хоч у самім Львові заносить ся на великий здвиг народу. Спільники народовців при веснянім сьвятї відродженя галицкої Руси тепер відскочили від сего сьвята цїлого народу, ще й беруть нас на кпини у своїм „Галичанинї“. Отсе є найлїпшим доказом, що наше публичне виховане поведено на фальшиві дороги; бо як би ми справдї розуміли своє житє і задачі, то не розуміли Руси так вузко, лише від Сяну по Збруч, і сьвято відродженя цїлого народу в порівнаню з відродженем галицкої Руси обходили би як Великдень в порівнаню з малим празником. Отже того народного серця, що єго болить недоля рідного народу не лише над Днїстром, але і над Днїпром, у загалу галицких Русинів нема; є тілько свій вузкий провінциональний патріотизм, що забувши на цїлий нарід, вивертає нараз неможливі козли.

Недостача народної сьвідомости в родинї специяльно і в нашої галицкої інтелїґенциї загалом, яку я виказав, може нас зовсїм позбавити будучности, як ми тїй недостачі не зарадимо.

Ми, галицкі і буковиньскі Русини, мусимо безнастанно памятати, що бодай до якогось часу мусимо працювати і за себе і за Україну. Правда, тепер Українцям з нашої роботи в Австриї нема користи, они з неї і не можуть користати, але се, що ми в себе доброго зробимо, не пропаде, і коли на Українї настане воля слова і переконаня, то наш культурний доробок стане їм дуже в пригодї. Почуваючи ся до того обовязку, зберегти народне добро ненарушене і збільшене аж до часів, коли з него буде міг користати цїлий близько 30-мілїоновий нарід, — якже дуже повинні ми тремтїти о свої народні ідеали, о чистість національного переконаня, о те, щоб наші відродні сини не забагнювали нам народного жерела, з котрого всї пємо і котрим всї жиємо! А тимчасом ми самі добровільно, з несьвідомости, даємо собі забагнювати се жерело і терпимо спокійно за пазухами гадюк.

Столїтний ювилей відродженя цїлого народу — се час обрахунку совісти, розважуваня добрих учинків і гріхів. Як у житю поодинокого чоловіка, так і в житю народу, се що доброго є, що ми маємо, очевидно тїшить нас, але ми на него не зважаємо занадто. Наша лїтература за остатних сто лїт принесла нам богато доброго і пустого, богато, що має вартість і нинї, і богато давно забутого; але сто лїт отсе минає і нам треба думати хоч про дальших сто лїт. Минувша сотня лїт показала нам, в чім ми самі блудили; будуча сотня лїт належить до нас і наших наслїдників. Коли Котляревский писав свою Енеїду, він певно і не здогадував ся, що за сто лїт будуть про єго працю говорити. А от ми нинї говоримо і про него і про єго наслїдників. Подумаймо-ж ми собі, що колись на 200-лїтнім ювилею Котляревского будуть говорити про нас і наших наслїдників? Чи скажуть, що з нагоди 100 лїтного ювилею відродженя україньско-руского народу тисячі руских родин постановило собі кріпко не дати загинути народови — і се мало величезні наслїдки? Чи може скажуть, що ми були темні, неосьвічені і байдужі до всего? Дай Боже, аби нас за сто лїт не згадували лихим словом!

На початку я поставив питане, чи богато наших людей знає свою лїтературу, і відповів сам рішучо, що не богато знає єї. Наш так званий інтелїґентний чоловік жиє звичайно тілько тим, що читав у школї, в ґімназиї, на унїверситетї або в учительскій семинариї, потім як дістане посаду, то і перестає звичайно дальше образувати ся. Хоч він на свою оборону має сотки доказів, що годї єму дальше вчити ся і розвивати ся, бо не має часу і грошей, бо має инші клопоти, але все те, хоч певно зменшає вину єго, але не змінює факту, що наша інте-

прави візвано 11 сьвідків, а кромі того має ся відчитати ще візнаня 201 сьвідків.

— Процеси о лихву. З Тернополя пишуть: Вчера розпочала ся в тутешнім суді карнім розправа против Шльоми Байґета, знаного лихваря, котрий від 15 літ з накладом вів то підприємство. Єго „банк“ давав позички лиш на 120%. Оперував він найбільше між інтеліґенциєю — урядниками і службою державною. До розправи покликано 36 сьвідків з лихварскої его клієнтелї; розправа потягне ся два до трьи днї. — Рівночасно перед иншим трибуналом відбуває ся друга, не менше цікава розправа о лихву. Обжалованою є одна лихварка з Заліщик, котра „опікувала ся“ сїльскими учителями. Одного учителя довела она лихвою до крайної нужди. При сїй розправі сьвідками є виключно учителї.

— Придержані злочинники. В Парижи придержано сими днями Росиянина, котрий в Монте Карльо напав в цїлях грабежи російского радника стану Палтикова і поранив его тяжко. Арештований признав ся до вини і подав, що називає ся Кубанов. Але з его документів виходить, що его властиве імя Ґурко. — В Печках, в Чехах, придержано Александра Берналя, за котрим глядали галицкі суди. Він замордував перед кількома тижднями в селї Волоскій воли коло Болехова свого свояка Едварда Берналя. Убійника відставлено до окружного суду в Стрию.

— Пятно на сонци. В тих днях появило ся на сонци на полуднево-західній части обводу велика пляма о промірі 9.080 миль. З его середини показує ся досить виразно чорне ядро. Поверхність того пятна є два рази більша від поверхности землї. То явище тепер дуже занято астрономів. Пятно стане ся більшим, коли посуне ся на середину сонїчної кулї.

— Зловлений електрикою. В однім париским готели ночував брукселский купець. В ночи пробудив его якийсь шелест. Здавало ся ему, як би хто замкнув двері. Дотиком пальця засьвітив він електричне сьвітло і зауважав, що ему украдено портмонетку з кільканайцятьма тисячами франків. Купець спокійнїсїнько розказав посередством телефона сторожеви дому, щоби нїкого не випускав через браму. В сей дуже легкий спосіб приловлено нічного пташка, в котрім пізнано Американця Джеізона, що мешкав яко гість в тім готели.

— Зелїзниця через Сагару. Ще перед двайцятьма лїтами подав був французский інжинер Дїпушель плян будови зелїзницї через Сагару, обчислюючи кошти шляху довгого 2.000 клм. на 800 до 900 міліонів франків. Тепер той плян підняв інжинер Лероа Болїє. Поїздом, що жене 20 клм. на годину, буде можна переїхати цїлу Сагару вздовж в сто годинах, т. є. несповна в чотирох днях. Та зелїзниця буде мати на оці не лиш інтереси економічні але й стратеґічні, а з огляду на надзвичайну дешевість зелїза кошти будови єї по думцї інжинера Лероа Болїє — не досягнуть 800 міліонів франків.

Господарство, промисл і торговля.

— Ц. к. Дирекция зелїзниць державних оповіщує: Дня 10 жовтня с. р. отворено стацию Иротівці, на зелїзници люкальній Ракониц - Плядин - Петичав, для руху особового і пакункового.

З днем 10 жовтня с. р. отворено вузкоторову зелїзницю Трайбах - Альтгофен - Кляйнґледніц зі стациями Трайбах-Альтгофен-Штрасбурґ, Ґурк, Цвайніц, Вайтенсфельд і Кляйнґледніц для руху загального з виїмкою материялів вибухових. Перестанки Пекштайн-Цвішенвесерн, Ґундерсдорф і Мелях отворено тілько для руху особового, пакункового і посилок в цїловозових наборах.

З днем отвореня руху на шляхах всхідно-галицких зелїзниць льокальних Біла чортківска-Заліщики і Вигнанка-Скала з відногою Тересин-Іване пусте, увійде в жите II. додаток до обовязуючих від 1 сїчня 1898 постанов реґуляміну і тариф для перевозу осіб, пакунків, посилок експресових і псів на зелїзницях льокальних в Галичинї і Буковинї, котрі позістають в заряді державнім, а до котрих не примінює ся люкальної тарифи ц. к. австр. зелїзниць державних.

Телеґрами.

Відень 28 жовтня. Німецка партия поступова ухвалила виступити з конференциї провідників німецких опозицийних клюбів. То само постановили й антисеміти. В такий спосіб розбита нїмецка опозицийна солїдарність.

Париж 28 жовтня. Дїпі одержав порученє зложити нове мініcтерство.

Копенгаґа 28 жовтня. Розійшла ся поголоска, що даньский король задля старечого віку і пригноблений в наслїдок смерти королевої наміряє абдикувати.

лїґенция, як кінчить школи, то кінчить заразом і своє образоване. Всяку лектуру заступають ему потім ґазети, коли-ж ґазети у нас матеріяльно стоять так слабо, що не можуть о все дбати, то й виходить з того у загалу образоване з великими недостатками, неповне.

Треба признати, що остатними лїтами видко зворот на лїпше; деякі видавництва і деякі книжки розходять ся у нас так, як перше того нїколи не бувало. З того видко, що, хоч у нас нема крикливої рекламі для видавництв, сама публика починає розглядати ся в лїтературі. Сей обяв треба назвати відрадним. Очевидна річ, від публики не можна жадати, аби она знала всю лїтературу так, як єї знають професори лїтератури — не всю і нарто знати; але важнїйші твори таки повинна знати і цїкавити ся поступом письменства. Від сьвідомого Русина треба того жадати і можна, бо в кого є добра воля, з тим поборе всякі трудности при тім.

З досьвіду знаємо, чим займає ся руска інтелїґентна родина у вільнім часї. Німецка родина читає тодї свою Gartenlaube або яку иньшу ґазету, а наша? Наша або тратить марно час, або — як кажуть — „забиває час“ якою небудь грою в карти, не для „зарібку“, а так лише тому, що нема чого иньшого робити. Всї забави, весїля і празники розпадають ся у нас звичайно на дві половини: молодїж танцює, старі грають в карти. І людям здає ся, що поза танцями і картами просто нема иншої забави і иншої розмови. Возьмім осїнний або зимовий довгий вечір в якій родинї на селї або в малім місточку. Коли не йдуть разом з курми спати, то проводять час на переливаню з пустого в порожне, на розмовах таких пудних і одностайних, що чудувати ся можна людям, як їх дух мало потребує, аби жити. А прецї можна сї вільні години ужити на щось кориснїйше, от хоч би на читанє. Нїхто очевидно не буде жадати, аби люде все тілько читали, щоби не бавили ся, але они самі повинні ввести ріжнородність у своє одностайне житє; тодї і то житє буде більше принадне.

У иньших народів можна почути нераз, як говорять про „смак публики“ або „лїтературні кружки“, себ то числять ся з голосом читачів у справі лїтератури, самі читачі дають знати, що їм подобає ся або неподобає ся; у нас же через то, що ще мало читають, а ще менше знають дещо сказати про прочитане, нїхто не знає, який „смак“ публики, чого она хоче або не хоче. Публика ще не привикла забирати голос у таких справах, хоч — як показало ся сего року у Львові і в Перемишли на лїтературних сходинах — бодай великоміска публика рада би вже мати свою непозичану гадку і в справах лїтератури. Є надія, що помалу займе ся сими справами і провінция.

Сто лїт уже істнує наша народна лїтература і сьвідчить найлїпше про житє народу; памятаймо, що дальший розвій народу залежить дуже від розвою лїтератури!

***

Переписка зі всїми і для всїх.

Ів. Озар. в Жур.: Гусяче пірє, недерте, купують фірми, що займають ся виробом і продажею постелї, у Львові н. пр. І. Дрекслер і Сини, площа Катедральна, ч. 2, Ант. Ґудієнс, площа Маріяцка, ч. 4, і Йос. Шустер, ул. Коперника, ч. 2. — **Й. З. в Бобулинцях:** Причиною випаданя волося може бути загальне ослаблене тїла, якась перебута хороба, або й природне лисїнє, на котре очевидно нема ради, а всї захвалювані против лисїня чудотворні масти, то лиш того рода як та якась американьска, котрою як помастити відтятий кусень песячого хвоста, то від неї доросте до него цїлий пес. Коли причинною випаданя волося суть якісь недуги, то очевидно треба насамперед від них лїчити ся, і в тім случаю мусите зарадити ся лїкаря. Впрочім можемо так порадити: Віджинлийте ся добре. Змивайте голову раз на тиждень теплою водою і одним або двома жовтками, відповідно до того, чи волосє більше чи менше буйне. Коли творять ся т. зв. порплї великою масою, то се іменно хоробливий стан, і тогди треба як найменше чесати волося чистим гребенем, або щіткою, щоби не дразнити шкіри на голові. За то треба змивати голову жовтком або розпушеним спіритусом сальміяковим (1 часть сальміякового спірітусу на 16 частий води) і натирати шкіру на голові хінїновою або танїновою мастию, або також мастию з 1 части т. зв. сїркового молока і 10 частий волового шпику, зразу раз що дня, а відтак щораз рідше. Ще лїпше зробити так: розпустити два або чотири ґрами двовуглекислої соди в 180 ґрамах (12 великих ложок) переварeної води і натирати тим через два або три дни по собі що тиждня за помочию губки шкіру на голові, а третого взглядно четвертого дня натерти шкіру оливою. Коли би порплї дуже сильно виступали, то до повисшої мішанини треба ще додати ложку ґліцерини. Так треба робити через кілька місяцїв, а иноді й через цїлий рік або й більше. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора **Кирила Кахникевича**, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

— Книгарня наукового тов. Ім. Шевченка у Львові, улиця Академічна ч. 8. продає слїдуючі книжки: Вас. Чайченко. Під хмарним небом, поезиї часть I, 1 зр., Книга казок, поезиї часть II, 60 кр., Твори прозаїчні ч. I. 80 кр., ч. II. 80 кр., ч. III. 80 кр. — Записки Товариства імени Шевченка ч. I, II, III, IV. по 1 зр.— Тарас Шевченко. „Кобзар“ 2 томи 4·50 зр., з пересилкою 5 зр. — Павло Граб. Збірник поезий ч. I. 20 кр., З чужого поля. Переклади 20 кр. — Іван Сурик. Твори, з московского 10 кр. — Олекс. Колесса. Шевченко і Міцкевич 1 зр. — Ґеринґ-Герасимович. Що то є ґосподарність 30 кр. — Шевченко з бандурою над Днїпром 25 кр. — Осип Маковей: Поезиї ч. I. 20 кр. — Михайло Старицкий. В темраві, драма 20 кр. — Юлїй Верне. Подорож довкола землї 50 кр. — Молитвенник народний (фонеричний) 15 кр. — Марко Кропивницкий. Титадівна, драма 20 кр. — Василь Шурат. Замітки то Чернця Шевченка 10 кр., — Чернера республика на Афонї 10 кр., Пісня про Роляндa 50 кр. — Школиченко, Між народ, повість, 20 кр. — Митро Олелькович. Писаня українські 10 кр. — Василь Кулик, Писання 10 кр.

25 кр.— кожда серия 10 штук.

Збірка історичних портретів в видї листової марки, величина 60×27 міліметрів, ритованих на стали, одинокий підручник для молодежа. Для замовлень з провінциї треба дочислити порто з реком. 15 кр. Адміністрация „Нар. Часописи“.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

TYGODNIK ILLUSTROWANY

З роком 1899-им розпочинаємо 40-ий рік істнованя нашого письма, хотячого і дальше бути приятелем кождого дому.

Завдяки моральній і материяльній підпорі суспільности, наш „Tygodnik", почавши від скромного початку, міг розширити ся і станути на рівній степени з подібними видавництвами цілої Европи.

По мисли засади; „Поводженє обовязує", старати ся будемо й дальше поступати наперед, аби бути першими в ряді ілюстрованих письм.

Почавши від 1-го січня 1899 року **розширяємо значно додаток повістий** „Tygodnika": **кождий передплатник** нашого письма, крім самого письма і дотеперішного додатку повістий, додаваного в аркушах і занимаючого найзнаменитші твори чужої літератури, **одержить**

без ніякої доплати

(ані за книжки, ані за їх пересилку)

12 томів письм
ГЕНР. СЄНКЕВИЧА.

Письма Сєнкевича вийдуть в новім, стараннім виданю, **виключно для передплатників** „Tygodnik-a illustrowan-ого" і обiймуть — виняявши спопуляризовану вже трильоґію —

всї новелї, повісти, листи з подорожий,

одним словом: цїлий доробок лїтературский знаменитого писателя, котрий здобув вже славу і популярність в цілім сьвітї.

Кождий том **Бiблiотеки СЄНКЕВИЧА** обнимати буде що найменше **10 аркушів**, формату звичайної 8-ки, **на добрім папері і добрим друком.** Загальне число томів буде около 30, містячих в собі слідуючі твори Сєнкевича:

НОВЕЛЇ. Stary sługa. — Hania. — Szkice węglem. — Janko Muzykant. — Przez stepy. — Orso. — Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela. — Komedya z pomyłek. — Za chlebem. — Latarnik.— Niewola tatarska.— Jamioł. — Bartek zwycięzca. — Ta trzecia. — Sachem.— Sielanka.— Walka byków w Hiszpanii. — Wspomnienia z Mariposy. — Z puszczy Białowieskiej. — Wycieczka do Aten.— Wyrok Zeusa. — Z wrażeń włoskich. — Organista z Ponikły. — U źródła. — Lux in tenebris lucet. — Bądź błogosławiona. — Pójdźmy za Nim.

ЛИСТИ З ПОДОРОЖИЙ по Америцї і Африцї. — Листи з Риму, Венеций і Парижа.

ЛИСТИ О ЗОЛІ.

ДРАМАТ. Na jedną kartę. — Czyja wina?

ПОВІСТИ. Bez dogmatu. — Rodzina Połanieckich. — Quo vadis, повість з часів Нерона.

Тим способом в протягу кількох літ, кождий передплатник „Tygodnik-a illustrowan-ого", одержуючи річно звиж 120 аркушів найлїпших творів лїтератури польскої, стане властителем бiблiотеки Сєнкевича, недоступної доси задля високої цїни для ширшого загалу читаючих.

Редактор: Др. ЙОСИФ ВОЛЬФ.

В слїдуючім роцї „Tygodnik" друковати буде одночасно **дві повісти ориґінальні,** именно, крім

„KRZYŻAKÓW" СЄНКЕВИЧА

зачнемо з Новим Роком 1899-им друк більшої повісти п. з.:

„ARGONAUCI" Елїзи Ожешкової, і
ПРУСА „TAM!.."

Посїдаємо також ориґінальну працю славного нинї заграницею писателя **Станїслава Пшибишевского,** котрий написав для нас по польски поему прозою п. з.: **„JASNE NOCE"** ілюстровану К. БРОНЄВСКИМ.

Крім того в части белетристичній маємо запевнене сотрудництво таких писателїв, як: **Bałucki Michał, Ks. Chełmicki Zygmunt, Gliński Kazimierz, Gomulicki Wiktor, Jankowski Czesław, Jeske-Choiński Teodor, Jordan, Konopnicka Marya, Lubowski Edward, Or-ot, Reymont Władysław, Marya Rodziewiczówna, Sewer, Szymański Ad., Tetmajer Kaz.** і і.

Також помістимо для нас написані три специяльні студиї:
„WSPÓŁCZEŚNI POECI POLSCY" написав А. ЛЯНҐЕ.
„NOWA BELLETRYSTYKA POLSKA" нап. А. ПОТОЦКИЙ.
„O KRYTYCE WSPÓŁCZESNEJ POLSKIEJ" нап. Володисл. ЯБЛОНОВСКИЙ.

Посїдаємо також студию порівнавчу **Ігн. Матушевского:**

„Stanowisko Mickiewicza w literaturze powszechnej",

та працю Л. КОРОТИНЬСКОГО **„O TOMASZU ZANIE".**

Помістимо також незнані доси

LISTY ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO do Delfiny Potockiej (1839-1843),

з поясненями Раймунда Станїслава КАМІНЬСКОГО.

Знаний фільософ і знаток Плятона п. **В. Лютославский,** жертвував нам ориґінальну а дуже популярну розвідку п. з.:

„Istnienie duszy",

в котрій, на підставі науковій доводить, що в чоловіцї треба конче признати істнованє індивідуально-духового початку.

Дальші серии цікавої статї **Олександра Кравсгара**

„O DAWNYCH PAŁACACH WARSZAWSKICH",

з многими ілюстрациями, вже маємо, а крім того дуже інтересну річ **Г. Садовского** п. з.:

„ORDERY I OZNAKI HONOROWE DAWNEJ POLSKI".

В безплатнім додатку повістевім помістимо новий роман історичний звістного нинї угорского автора **Юлія Вернера** п. з.:

„Z POPIOŁÓW".

Красний той і занимаючий роман з часів угорских війн домових, перетолкувала для „Tygodnik-a" п. В. Ярошевска.

В ЧАСТИ ІЛЮСТРАЦИЙНІЙ подамо **репродукциї найзнаменитших малярів наших також і красками.**

Видавцї: ҐЕБЕТНЕР і ВОЛЬФ.

Передплату для ЛЬВОВА і ГАЛИЧИНИ принимає, числа оказові і проспекта даром висилає

Головна Аґенция і Експедиция „TYGODNIKA" у Львові

Пасаж Гавсмана ч. 9 і всї книгарнї і контори письм.

Передплата виносить з додатками і премією т. є. з 12 томами письм Сєнкевича:

У Львові: квартально: **3** зр. **60** кр., півpічно: **7** зр. 20 кр., річно: **14** зр. **40** кр.

В Галичинї з пересилкою почтовою: квартально: **3** зр. **75** кр., піврічно: **7** зр. **50** кр, річно: **15** зр.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).